

Aan: de Ministeries VWS en V&J
Van: Nederlandse Vereniging van Maatschappelijk Werkers (NVMW)
Betreft: Reactie op ontwerp Wetsvoorstel Jeugdwet
NB: Deze reactie mag openbaar worden gemaakt.

Utrecht, 18 oktober 2012

De NVMW heeft met belangstelling kennis genomen van het op internet gepubliceerde wetsontwerp Jeugdwet. Wij hebben ook dankbaar gebruik gemaakt van de informatiebijeenkomst op 31 augustus 2012 die hierover door de ministeries is georganiseerd. Met deze wetgeving wordt beoogd dat de hulp aan jeugdigen en hun ouders wordt genormaliseerd en dat medicalisering wordt voorkomen. Het versterken van eigen kracht van jeugdigen en hun ouders in samenhang met hun natuurlijke omgeving staat centraal. De bestuurlijke regie wordt zoveel mogelijk gelegd bij de lokale overheid.

De NVMW deelt deze uitgangspunten en juicht het toe dat deze in de Jeugdwet worden verankerd.

Wij hebben echter ook een aantal vragen en aanbevelingen. Rode draad daarin is dat wij signaleren dat er in deze Jeugdwet te weinig oog is voor het verankeren van (voorwaarden voor) professionele kwaliteit en jarenlang opgebouwde expertise. Daarmee wordt het belang van jeugdigen en hun ouders geen recht gedaan. In dat opzicht sluiten wij aan bij de zorg over onvoldoende kwaliteitsbewaking die spreekt uit de reacties van beroepsvereniging NVO en de Belangenvereniging Medewerkers Bureaus Jeugdzorg (BMJ) op dit wetsontwerp. Verder onderschrijven wij de mening van de BMJ dat uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen en die van jeugdreclassering verweven zijn met jeugdhulp en dat een rigide scheiding hiertussen zoals in de jeugdwet op p.60 wordt geformuleerd misplaatst is. Een integrale aanpak zoals in de uitgangspunten van de wet wordt bepleit vraagt juist om een dergelijke verwevenheid en om het honoreren van de expertise die de afgelopen jaren op dit gebied is opgebouwd in de jeugdzorg, bijvoorbeeld in de vorm van de Deltamethode. De in de wet geformuleerde scheiding zet de klok op dit punt terug en is strijdig met de eigen uitgangspunten. Wellicht moeten bestuurlijke scheiding en praktische integratie van elkaar worden onderscheiden.

Onze reactie is erop gericht de uitgangspunten van de wet in tact te laten maar de hiervoor benodigde professionele kwaliteit scherper te benoemen en steviger te verankeren. We benoemen deze reactie puntsgewijs en voegen aanbevelingen toe. Uiteraard zijn wij bereid naar vermogen bij te dragen aan de realisatie van deze aanbevelingen. Wij wensen de makers van de wet veel succes toe bij het verwerken van alle reacties.

1.Samenhang wetsvoorstel Jeugdwet en wetsvoorstel Professionalisering jeugdzorg.

Het verankeren van professionele kwaliteit van professionals in de jeugdhulpverlening is onderwerp van een ander wetsvoorstel, het wetsvoorstel Professionalisering jeugdzorg dat onlangs eveneens in consultatie is gebracht. Wij hebben vanuit onze betrokkenheid bij het maken van dat wetsontwerp vanuit onze deelname aan de Stuurgroep Implementatieplan Jeugdzorg (STIPj) begrepen dat het de bedoeling is om beide wetten op elkaar af te stemmen. Daarbij zou de tekst van de wet Professionalisering (wp) leidend zijn voor de tekst van de jeugdwet (jw). Dit laatste is op de informatiebijeenkomst van 31 augustus door VWS

bevestigd. Dat vraagt dan de nodige aanpassingen van de jeugdwet want nu constateren wij verschillen tussen beide teksten.

Een belangrijk verschil betreft de inzet van geregistreeerde professionals in de context van het toepassen van de norm van verantwoorde werktoedeling. Deze inzet en norm staan centraal in de wp. Uitwerking van deze norm is dat alle taken worden verricht door of onder verantwoordelijkheid van een geregistreeerde jeugdprofessional tenzij de werkgever aannemelijk kan maken dat de kwaliteit van de zorg door de toedeling van werkzaamheden aan andere medewerkers niet nadelig wordt beïnvloed of dat de inzet van andere disciplines noodzakelijk is voor de kwaliteit van de zorgverlening (wp. p.6).

In onze verwachting zou de jeugdwet deze formulering overnemen en uitbreiden naar alle vormen van jeugdhulp. Echter: in deze wet is wel sprake van een uitbreiding naar alle vormen van jeugdhulp (p.6,f) maar zijn de formuleringen vrijblijvender. In de MvT algemene deel (p.6f en art. 7.2.1 lid b) van de jeugdwet wordt niet gesproken van 'voor alle taken, tenzij' maar van het 'zo nodig' inzetten van geregistreeerde professionals. Deze grotere vrijblijvendheid heeft ook nog eens betrekking op de professionals in de jeugdzorg voor wie in de wp al de meer dwingende formulering is geformuleerd. In dat opzicht is er zelfs sprake van een *reductie van kwaliteitseisen in de jw ten opzichte van de wp.*

Aanbeveling:

Wij bevelen aan dat de norm van verantwoorde werktoedeling en de uitwerking ervan in het principe van 'alle taken door een geregistreeerde jeugdprofessional, tenzij..' zoals deze in de wp zijn geformuleerd, in de jeugdwet onverkort worden overgenomen. Daarnaast bevelen wij aan dat deze op alle vormen van jeugdhulp en uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering worden betrokken.

2. Privacybescherming cliënt en rol werkgevers/gemeenten

Wij hebben er zorg over hoe in de jeugdwet de privacy van cliënten gewaarborgd wordt nu gemeenten de regie krijgen. Koppeling van databestanden van bijv. uitkering/schulden/BSN kan verleidelijk zijn. Waarborgen van die privacy is een groot goed dat in de transitie momenteel onvoldoende aandacht krijgt en soms zelfs regelrecht wordt aangevallen. Die waarborging vraagt onder meer dat professionals volgens hun beroepscode werken. Beroepsregistratie dwingt dat af, vandaar het belang hiervan zoals geformuleerd in punt 1. Dit vraagt echter ook iets van werkgevers c.q. gemeenten, namelijk een garantie dat die daarvoor in de werksituatie voldoende mogelijkheden creëren. In de wp wordt deze garantie expliciet via een AmvB geregeld, gekoppeld aan de geregistreeerde professional. Daarnaast wordt een kwaliteitskader voorgesteld op basis waarvan de Inspectie Jeugdzorg toezicht houdt op de uitvoering van de wet. In de jeugdwet komen wij op dit gebied onvoldoende garanties tegen. Het toezicht voor de meeste vormen van hulp wordt bij de gemeenten gelegd zonder dat daaraan nadere eisen worden gesteld (hoofdstuk 9).

Aanbeveling:

Wij bevelen aan ook hierin de wp te volgen en via een AMvB te garanderen dat werkgevers en gemeenten voor alle vormen van jeugdhulp geregistreeerde professionals voldoende ruimte bieden om te werken volgens hun beroepsnormen. Daarnaast bevelen wij aan dat in de jeugdwet wordt vastgelegd dat de gemeenten ten behoeve van hun toezichhoudende rol een kwaliteitskader ontwerpen in samenwerking met veldpartijen.

3. Handhaving beroepsstandaarden en rol beroepsverenigingen

Wat betreft de handhaving beroepsstandaarden en de rol van de beroepsverenigingen: onze inschatting is dat deze in de jeugdwet nu onderbelicht worden.

Bijvoorbeeld:

* In jw artikel 4.2.4 (Klachtenbehandeling) en jw artikel 6.5.1 (Klachtrecht) wordt alleen het traject van klachtenafhandeling via de organisatie beschreven. Er wordt niet gerelateerd aan

de vervolgmogelijkheid voor het indienen van een klacht tegen een (geregistreeerde) professional via de beroepscode/tuchtrecht.

* In jw art. 7.3 (Privacy en dossier) wordt naast de bepalingen vanuit de wet niet gerelateerd aan de bepalingen/richtlijnen zoals beschreven in de beroepscode voor de jeugdzorgprofessional.

* In MvT algemene deel art. 6.1 voetnoten: beroepsprofielen en beroepscode worden hier niet aangehaald (gaat over deskundigheden en competenties van professionals)

* Code jeugdzorgwerker ontbreekt eveneens in MvT algemene deel art. 7.2 (waarborgen kwaliteit jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering en in MvT algemene deel art. 10.3.1 'Bescherming persoonsgegevens algemeen' 4e alinea).

* In MvT algemene deel art. 5.5 (Fysieke) kindveiligheid wordt ingegaan op de toerusting van professionals en dilemma's. Hierin komt de beroepscode als leidraad/instrument niet aan de orde. Dat zou wat ons betreft wel moeten.

Aanbeveling:

Onze aanbeveling is de handhaving van beroepsstandaarden en de bijdrage van de beroepsverenigingen in de wettekst expliciet te benoemen volgens bovenstaande suggesties.

4. Kernteam in lokale situatie.

De jw is ontworpen in een traject waaraan de beroepsverenigingen actief hebben bijgedragen als adviseurs, bijvoorbeeld in klankbordgroepen. In dat verband is er op 24 augustus 2011 op verzoek van VWS een grondig onderbouwd en breed gedragen advies ingediend door de gezamenlijke beroepsverenigingen over toegang tot zorg in het kader van de stelselherziening. Hierin is onder meer geadviseerd om vanuit het oogpunt van kwaliteitsbewaking de centra voor jeugd en gezin (dat wil zeggen: de organisatie van de jeugdhulp in de lokale situatie) te laten bestaan uit een kernteam van tenminste een jeugdarts KNMG, jeugdverpleegkundige, maatschappelijk werker en gedragswetenschapper. Daarmee wordt in het hele land een basaal niveau van kwaliteit van hulpverlening gegarandeerd waarop jeugdigen en hun ouders recht hebben. In de jeugdwet wordt de aanwezigheid van een dergelijk kernteam in de lokale situatie niet geregeld. Daarmee is de beschikbaarheid van voldoende professionele kwaliteit op lokaal niveau onvoldoende gegarandeerd.

Aanbeveling

Onze aanbeveling luidt om de aanwezigheid van dit kernteam op lokaal niveau in de wet vast te leggen.

5. Professionele inschatting van de hulpvraag.

Wij zijn van mening dat de professionele inschatting van een hulpvraag onvoldoende wordt gewaarborgd in de wet. In de MvT eerste deel art. 5.2, 5e alinea staat: 'het versterken van eigen kracht kan met inzet van vrijwilligers worden gestimuleerd.' Hierin lezen wij onvoldoende dat jeugdigen en hun ouders de zekerheid hebben dat professioneel wordt afgewogen wat zij zelf kunnen, wat vrijwilligers kunnen en waarbij professionele hulp nodig is - bijvoorbeeld om erger te voorkomen. In MvT tweede deel artikel 2.2 alinea met kop 'Eerste lid onder c' staat dat een jeugdige/ouders terecht moeten kunnen met hun vragen over opvoeden/opgroeien bij iemand met 'verstand van zaken/een soort baliefunctie'. In dergelijke zinsneden ontbreekt aandacht voor de kwaliteiten die iemand moet hebben om goed te kunnen reageren op deze vragen. In onze ogen is het wenselijk dat ook deze functionaris een geregistreeerde professional is omdat beroepsethische en vakinhoudelijke bekwaamheid onmisbaar zijn voor een zorgvuldige en effectieve bejegening van vragers. Juist in een eerste inhoudelijk contact zijn zaken als privacybescherming en het

professioneel signaleren van, en kunnen omgaan met, mogelijke vragen achter vragen van essentieel belang.

Aanbeveling

Wij bevelen aan dat in de wet wordt geregeld dat het eerste inhoudelijk contact op het gebied van ondersteuning bij opvoeden/opgroeien met een jeugdige/ouders wordt uitgevoerd door een geregistreerde professional, conform de norm van de verantwoorde werktoedeling.

6. Meldcode.

Er is een wettelijk verplichte meldcode bij huiselijk geweld en kindermishandeling in aantocht waarop in de jeugdwet wordt geanticipeerd. Wij hebben begrepen dat er mogelijk vertraging ontstaat in het traject van invoering van de wet op deze meldcode.

Aanbeveling

Wij bevelen aan dat deze meldcode tegelijkertijd van kracht wordt met het invoeren van de Jeugdwet.